יום ד' ט"ו אדר א' תשע"ר

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב

בְּאֵר הַגּוֹלָה 250

ה מְקוֹר שם ר' נרונות ט"ו

(ז) [ז] (יד) **בְּמַיִם אִם יֶשׁ לוֹ, וְאִם אֵין לוֹ** (טו) צָרִיךְ (טז) לַחֲזֹר אַחֲרֵיהֶם עַד (ה) **פַּרְסָה. וְהֲנִי מִלֵּי כְּשֶׁהוּא**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ז] **בְּמַיִם.** עבה"ט. וברמב"ם כתב ג"כ שיירתן רגליו והראב"ד השיגו, ועיין בשו"ת

בְּאֵר הַיטֵב

תפלה אם יגעה עצמו מתחלה אפי"ה אסור לכתחלה בכיכול לעמוד עד פרסה. ב"ח ע"ש. ומ"א מקל בכיכול לעמוד עד פרסה אם יעבור זמן התפלה ע"ש. ועי"ת כתב בשם

הַב"ח לְהִפּוּךְ ע"ש, וְלֹא דק: **(ג) כָּךְ.** ומ"א כָּתַב: וְנִרְאֶה לִי דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הָרִשָׁב"א, **וּבְצִבּוּר** אַף ת"ה מוֹדֶה דְּשָׁרֵי, דְּגָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וְאַף בְּיָחִיד יֵשׁ לִסְמֹךְ אֶרְשָׁב"א דְּשָׁרֵי. עַיֵּן שָׁם: **(ד) בְּמַיִם.** וְעַיֵּן הַנִּגּוּד מִמַּעֲבָד בְּגִטִּין לָאֲכֹל, בִּרְכַּת־אֲבוֹתֵינוּ: **(ה) פַּרְסָה.** אם לא יִצְטָרֵךְ לְיוֹתֵר. ל"ח. וְשִׁעוּר פַּרְסָה הוּא שָׁעָה וְחֲמִשָּׁה (לק"ש) עט"ו. וְכָתַב ב"ח כֵּיוָן דְּא"צ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם לק"ש לכו"ע, הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּצָרִיךְ לְהַסְמִיךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אֵין לַחֲזֹר אַחַר מַיִם גַּם לִתְפִלָּה שַׁחֲרִית וְהָכִי נָקְטִינַן, הִלְא כְּשו"ע עכ"ל. וְעי"ת חוֹלֵק

בְּאוּר הֲלָכָה

וְקֹדֶם לָזֶה לֹא הָיָה צָרִיךְ לְנַקְּבִיו, וּבְאֶמְצַע נִתְעוֹרֵר לוֹ תַּאֲוָה קָצָת בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בּוֹ מִשּׁוּם "כֹּל תְּשַׁקְצוּ", מֻתָּר לוֹ לִשְׁמֹעַ כָּל קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְלַעֲנוֹת "בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד" [עַד מִפְּטִיר שֶׁנִּקְרָא עִנְיָן אַחֵר[22]] וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן נה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה] כֵּיוָן שֶׁהַתְּחִיל בְּהֶתֵּר; וְכֵן הוּא הַדִּין בְּאֶמְצַע הֲלֵל וּמְגִלָּה וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וְכָל כִּי הַאי גַּוְנָא מֻתָּר לוֹ לִגְמֹר אֶת הָעִנְיָן כְּדַרְכּוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְאַוֶּה כָּל־כָּךְ שֶׁיִּהְא בּוֹ מִשּׁוּם "כֹּל תְּשַׁקְצוּ". וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין בִּדְבָרֵי תּוֹרָה אִם הוּא לוֹמֵד לְעַצְמוֹ, וְקֹדֶם הַלְמוּד לֹא הָיָה צָרִיךְ לְנַקְּבִיו, **וּבְאֶמְצַע עִנְיָנוֹ נִתְעוֹרֵר לוֹ תַּאֲוָה קָצָת,** אַף שֶׁהוּא מְשֻׁעָר בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵין נָכוֹל לְעַצֵּר אֶת שְׁעוּר פַּרְסָה, אֲפִלּוּ הָכֵי מֻתָּר לוֹ לִגְמֹר אֶת הָעִנְיָן. וְאֵין **לְדַחוֹת, דְּשֵׁם בְּקְרִיאַת שְׁמַע עִם בְּרוּכוֹתֶיהָ הוּא הַכֹּל עִנְיָן אֶחָד, וְשֵׁיָךְ לוֹמַר דְּמֻתָּר** לִגְמֹר הָעִנְיָן כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְחִילוֹ, וְכֵן בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה וּבְכָל הַנַּ"ל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן **בִּלְמוּד הַתּוֹרָה מַה שֵּׁיָךְ בָּזֶה גְּמָר? וְאֵין שֵׁיָךְ לוֹמַר דְּיִהְיֶה בָּזֶה עֲדַיִן מַחֲמַת הַתְּחָלָה,** דְּזֶה אֵינוֹ, דְּגַם בְּדִבְרֵי־תּוֹרָה מְצִינוּ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה יְתֵרוֹן מַחֲמַת שֶׁהִתְחִיל כְּבָר, עַיֵּן שַׁבָּת י"א ע"א בְּגֶמָרָא, **וּבְמָגֵן־אַבְרָהָם סִימָן קו סָעִיף־קָטָן ו. וְעַל־כָּל־פָּנִים נִרְאֶה לִי דְּאִם** עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁיִּפְסֹק עַתָּה יִגְרֵם לוֹ אַחֵר־כָּךְ בְּטוּל תּוֹרָה, בְּוַדַּאי יִגְמֹר אֶת הָעִנְיָן, וּכְפָרָט אִם הוּא רַק הִתְעוֹרְרוּת בְּעֶלְמָא וְיָכוֹל לְעַצֵּר עַצְמוֹ עַד פַּרְסָה דְּאֵין לוֹ לְהַחְמִיר בָּזֶה: * **אֲבָל בְּלָאו הָכֵי,** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַמָּגֵן־אַבְרָהָם לְעִנְיַן תְּפִלָּה. וּלְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע גַּם הַמָּגֵן־אַבְרָהָם מוֹדֶה דְּאִם מִתְאַוֶּה כָּל־כָּךְ דְּאֵית בֵּהּ מִשּׁוּם "כֹּל תְּשַׁקְצוּ", מֻחָיָב לְהַפְסִיק וּלְבָרֵךְ אֶת עַצְמוֹ כֵּיוָן דְּיָכוֹל לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע [פמ"ג], וְכֵן לְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים הַנַּ"ל: * **יוֹתֵר טוֹב לְהַפְסִיק.** וְאִם הִפְסִיק וְעָשָׂה **צְרָכָיו וְשָׁהָה עַל־יָדֵי־זֶה כְּדֵי לִגְמֹר בְּלָה:** בִּתְפִלָּה, לְבַלִּי עֶלְמָא חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְכֵן בִּקְרִיאַת שְׁמַע, לְפִי מַה דְּפָסַק הָרַמ"א לְעֵיל בְּסִימָן סה; אַף בִּדְלֹא שָׁהָה, אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֲצִלֵּי הֵיטֵב, דְּלְכָאוֹרָה הָיָה לוֹ אַחֵר־כָּךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ, דְּאַף מַאן דְּסָבִירָא לֵהּ [ברכות כ"ג] בְּמַיִם שׁוֹתְתִין עַל בְּרָכָיו דַּחֲזֹר לְמָקוֹם שֶׁפָּסַק, הַשְׁתָּא מִשּׁוּם דְּנִבְרָא חָזְיָא, **וּפָרַשׁ שֵׁם הָרֹא"שׁ וְהָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּבָה דְּאַף בְּעֵת הַשְׁתִּיתָה הוּא רָאוּי מִן הַתּוֹרָה,** מִשְּׁמַע הָא לָאו הָכִי, כֵּיוָן שֶׁנִּרְאֶה שָׁעָה אַחַת שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִרְאֶה. וְאִם־כֵּן בְּעִנְיָנוּ **לְעִנְיַן עֲשִׂיַּת צְרָכָיו דְּאִסּוּר אוֹ מִן הַתּוֹרָה, מְסֻלָּק לְכַלִּי עַלְמָא חָדוּר; וְלֹא דָמֵי לְמִסְלַּק** בְּמִבְוֹאוֹת הַמְטֻנָּפוֹת דְּצָרִיךְ שֶׁהֶיֶה לִגְמֹר בְּלָה וְכַדְּאִיתָא בְּסִימָן פה. שְׁאנֵי הָתָם **דְּהָאִישׁ רָאוּי רַק לַמָּקוֹם אֵינוֹ רָאוּי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא"שׁ שָׁם. אוּלַם בְּאֻמָּת יֵשׁ** לְדָחוֹת, דְּסִבְרַת בַּבָּרָא דַּחֲזִי לֹא מַהֲנֵי רַק בְּצִרּוּף שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַעֲמֹד מִתְּחִלָּה לְהִתְפַּלֵּל **כֵּיוָן שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִנְקֵבִיו, וְכֵן מוּכָח שָׁם בָּהרֹא"שׁ, מַה שֵּׁאין כֵּן בְּעִנְיָנוּ דְּאִירֵי דְּבַדַּק** עַצְמוֹ מִתְּחִלָּה [אַךְ בְּכָל זֶה יֵשׁ לְדָחוֹת לְהָרֹא"שׁ אֲבָל לֹא לְהָרַשְׁבָּ"א, דַּהֲלָא לְיִרְדֵּה אֲיִרֵי הָהִיא בְּרִיתָא דְּמִים שׁוֹתְתִין גַּם־כֵּן בְּלֹא הָיָה צָרִיךְ מִתְּחִלָּה לִנְקֵבִיו רַק בְּאֶמְצַע נִתְעוֹרֵר לוֹ דָּבָר זֶה, וַאֲפִלּוּ הָכֵי קָאָמַר הִגְמָרָא רַק מִשּׁוּם הִגְבָּרָא חָזֵי מִדְּאוֹרַיְתָא]. וְיֵשׁ לוֹמַר עוֹד לְפִי מַה דְּמִשְׁמַע שָׁם מִדִּבְרֵי הָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה, דְּאִם נִסְפַּר שֶׁהָא כְּדֵי לִגְמֹר כְּלָה אֵינוֹ חוֹזֵר לְרֹאשׁ, לֵיכָא שׁוּם אֲמוּרָא דְּיִסְבּוֹר בְּדֹלֹא שָׁקַע לִגְמֹר כְּלָה חוֹזֵר לְרֹאשׁ מִחֲמַת אֹנֶס, וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ; וְאִם־כֵּן הוּא הַדִּין בְּעִנְיָנוּ לְפִי מַה דְּאָנוּ

קַיְמָא לַן לְהֲלָכָה. גַּם יֵשׁ לוֹמַר דְּכָל זֶה אָנוּ צְרִיכִין לְדָחֹק עַצְמֵנוּ לְפִי פֵּרוּשׁ רש"י דְּפֵרוּשׁ מֵר סָבַר גְּבָרָא חֲזָיָא הֵינוּ מִתְּחִלָּה בְּעֵת שֶׁעָמַד לְהִתְפַּלֵּל, וְאִם־כֵּן לְפִי זֶה אֲפִלּוּ אִם בְּאֶמְצַע הַפְסִיק בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁמְּדַאוֹרַיְתָא אָסוּר אַז לוֹ לֵאמֹר דָּבָר שֶׁמְּדַאוֹרַיְתָא אֲפִלּוּ הָכֵי מִקְרֵי גַּבְרָא חֲזָיָא, וְכֵן מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַחַיֵּי אָדָם דְּכָתַב כְּשֶׁלֹּא יִפְסִיק בְּדִבּוּר בְּעִשְׂיַת צְרָכָיו בְּאֶמְצַע, מִשְׁמַע דְּסִבְרִינָא לֵהּ דְּאֵינוֹ חוֹזֵר לְרֹאשׁ. וְנִרְאֶה דְּנִפְקָא לֵהּ זֶה מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים דְּכָתְבוּ בְּכָל מָקוֹם סְתָמָא: שֶׁלֹּא לְגָמֹר כְּלָה מִמַּה שֶׁהָיָה דִּבּוּר בְּאֶמְצַע, וְאֵין חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְלֹא כָּתְבוּ דְּוַקָּא אִם הָאִישׁ וְאִשָּׁה רְגִילִין בְּמִלְּתָא דְּנִכְנָס כֵּיוָן שֶׁהוּא דִּבּוּר שׁוֹתְתִין עַל בְּרָכָיו, מִשְׁמַע דְּסִבְרִינָא לֵהּ דַּאֲפִלּוּ בְּמִלְּתָא דְּאוֹרַיְתָא אֵין חוֹזֵר לְרֹאשׁ: * **צָרִיךְ לְרַחֵץ יָדָיו.** וְהֵנָּה בְּסִימָן רְנ"ג מִשְׁמַע דְּהָרַמְב"ם וְכָל מָקוֹם אֵין נִפְקָא־מִנָּה לָן בָּזֶה, דִּכְבָר כָּתַב הַבַּיִת־יוֹסֵף לְהָלָכָה אֵין אָנוּ מְבָרְכִין בְּסָתָם יָדַיִם, מִשּׁוּם דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּין יָדַיִם כְּשֵׁרוֹת לִתְפִלָּה, וּפְסַק בְּרָכוֹת לְהָלָכָה, אִם־כֵּן כָּל־שֶׁכֵּן לְעִנְיַן לַחֲזֹר לְהַתְפִלָּה. וּמִלְּבַד כָּל זֶה, קָשֶׁה לְיַרֵד דְּיֵשׁ לְסוֹף דְּיֵשׁ הָרַמְב"ם כָּזֶה, דִּכְבָר הִזְכִּירוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, וּבָזֶה לֹא בָּאֵר כְּלוּם. שְׁמַע מִנָּה דְּהָעֲמִידוּ דְּקָאָמַר הֵינוּ דְּתִפְלָתוֹ לֹא הָיְתָה בְּהֶגֶן, שֶׁהָיְתָה בְּיָדַיִם מְזֹהָמוֹת, אֲבָל לֹא יְחַיֵּב מִשּׁוּם זֶה שֶׁיַּחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל. עַל־כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת הָרַמְב"ם, אִם הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת מִלְמַעְלָה זֶה עַל־יְדֵי שֶׁחָבַךְ רֹאשׁוֹ אוֹ נְגִיעָה בְּמָקוֹם הַשּׁוֹפֵת, אַף שֶׁלְּכְתְחִלָּה אָסוּר לְקְרוֹת וּלְהִתְפַּלֵּל וְאַף לְבָרֵךְ, וּכְדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ד, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אֵין חוֹזֵר. וּמְצָאתִי קָצָת רְאָיָה לִדְבָרֵינוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְב"ם פֶּרֶק ג מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע הֲלָכָה יא: הָיְתָה נְשִׁישַׁת וְכוּ' אוֹ יָדָיו מְטֻנָּפוֹת מִבֵּית־הַכִּסֵּא וְכוּ', עַיֵּן שָׁם, וְהוּא דָּבָר זֶה לְעֵיל בְּמָגֵן־אַבְרָהָם סִימָן עו סָעִיף־קָטָן ג, וְהֵנָּה קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה דִּין אֶחָד לָהֶם דְּאָסוּר בְּדָבָר הַמְבַטֵּל מֵהֶם וְכַמְבֹאָר בְּרָכוֹת פֶּרֶק ו מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת הֲלָכָה ב וּבְפֶרֶק ג מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, **בְּוַדַּאי אִירֵי בְּלִי נְשִׁילָה, וַאֲפִלּוּ הָכֵי הַקְּרִיאַת־שְׁמַע אֵינָהּ נִבְטֶלֶת מִשּׁוּם זֶה, וְאַף דִּלְכְתְחִלָּה בּוֹדְאֵי אָסוּר לְקְרוֹת מִשּׁוּם חֲסָרוֹן נְטִילַת יָדַיִם,** הָרַמְב"ם לֹא נִזְדַּיֵּן לֵהּ לְכָאן מִשּׁוּם דְּאִירֵי בְּאן רַק בְּדִין קְרִיאַת שְׁמַע, וְנִפְקָא־מִנָּה לְעִנְיַן דִּיעֲבַד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם נִיקָּא בַּאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד מֵעִבּוּב, לֹא שַׁיָּךְ הַאי דִּינָא כְּלָל, וְאַף שֶׁמְּפֹרָשִׁים שָׁם הָרַמְב"ם: **וְכַמָּה גְּאוֹנִים הוֹרוּ שֶׁאָסוּר** וְכוּ' **וְכֵן רָאוּי לַעֲשׂוֹת, הֵינוּ גַּם־כֵּן רַק לְכְתְחִלָּה, וְכִדְמוּכָח מִכַּסֵּף־מִשְׁנֶה שָׁם דְּבוּר הַמַּתְחִיל וְכַמָּה גְּאוֹנִים וְכוּ'. וְרָאִיתִי בְּפֵרוּשֵׁי מְגַדִּים**

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב

בִּיאוּרִים וּמוֹסָפִים

[משנ"ב ס"ק ט]

וְיוֹתֵר טוֹב אִם יָכוֹל לְצֵאת בֵּין הַפָּרָקִים[15] **וכו', אִם נִתְעַוֵּר לוֹ תַּאֲוָה בְּסוֹף**[16] **פְּסוּקֵי דְזִמְרָה**[17] **אָסוּר לוֹ לֵאמֹר "בָּרְכוּ", דְּהוּא עִנְיָן אַחֵר**[18].

15) לכאורה הכוונה בקריאת שמע עצמה, שהרי לאחר קריאת שמע עד שמונה עשרה מבואר בשו"ע לעיל (סי' סו ס"ה) שדינו כאמצע הפרק.

וברכת 'אשר יצר', כתב לעיל (שם ס"ק כג) שלא יברך באמצע קריאת שמע וברכותיה, אלא רק לאחר שמונה עשרה.

16) ואם מוכרח לצאת לנקביו קודם 'ישתבח', כתב בביה"ל לעיל (סי' נג ס"ב ד"ה וקצת) שכשחוזר נכון שיאמר עוד פעם 'תהלה לדוד', כדי שיהיה לברכה על מה לחול, ובשו"ת גינת ורדים (או"ח כלל א סי' נ-נא, שהוא מקור דברי הביה"ל) כתב שקודם שחוזר לומר 'תהלה לדוד', יכול לברך 'אשר יצר', וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (שם).

17) ואם באמצע 'פסוקי דזמרה' צריך לנקביו, כתבו המקור חיים (ס"ב) והשו"ע הרב (ס"ב) שרשאי לגמור את כל 'פסוקי דזמרה'.

18) ומשמע שלקדיש יענה כיון שהוא שייך ל'פסוקי דזמרה', אכן, לענין לברך על טלית שהובאה לו לאחר 'ישתבח', כתב לעיל (סי' נד ס"ק יג) **שלא יפסיק בין הקדיש ל'ברכו', כיון שהקדיש שייך גם ל'ברכו'. וכן לענין אם התחילו לומר 'ישתבח' בעשרה ויצאו** מקצתם, כתב לעיל (סי' **נה** ס"ק ז) שנחלקו הפוסקים אם יאמרו את החצי קדיש, שהפמ"ג (א"א שם ס"ק א) הסתפק בזה, כיון שהקדיש שייך ל'ישתבח', ויש הסוברים שלא יאמרו את הקדיש. וכן לענין אם התחילו את הקדיש שקודם 'ברכו' ויצאו מקצתם, כתב שם (ס"ק ט) שלדעת הדרך חיים (דיני קדיש בעשרה ס"י) אפשר לומר גם 'ברכו', כיון שהקדיש וה'ברכו' ענין אחד הם, **והמאמר מרדכי** (שם ס"ק ב) חולק על זה.

[משנ"ב ס"ק יא]

דְּאִם יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם "בַּל תַּשְׁקִיצוּ" יָכוֹל לְהַפְסִיק[19].

19) וגם אם צריך לעבור בתוך ארבע אמות של המתפלל, כתב הא"א (בוטשאטש, סי' קב סוף ד"ה לא ראיתי) וכן הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פכ"ט הע' ס) שמותר לו, כיון שיש בו משום 'בל תשקצו'.

[משנ"ב שם]

וּמַשְׁמַע מִזֶּה דְּאַחַר־כָּךְ לֹא יַצְטָרֵךְ לַחֲזוֹר לְרֹאשׁ[20] **וכו', וְהוּא שֶׁלֹּא יִשְׁהֶה עַל־יְדֵי הֲיָצִיאָה כְּדֵי לְגָמֵר כָּל הַתְּפִלָּה**[21].

20) ולחזור אחר כך למקומו בבית הכנסת, כתב השו"ע לקמן (סי' קג ס"ב) לגבי מי שזז ממקומו כדי להפיח, שעליו לחזור למקום שבו עמד בבית הכנסת להתפלל, וביאר הב"י (שם) שכיון שקבע מקום לשכינה והתרחק ממנה, עליו לחזור לשם כשיוכל, ואם כן יתכן שהוא הדין כאן. וראה עוד מה שכתבנו לעיל סי' צ ס"ק פה ולקמן סי' צו ס"ק ז וסי' קד ס"ק ב.

21) ובשיעור זמן זה, כתב בביה"ל לקמן (סי' קג ס"ב ד"ה ועיין) שיש להחשיב רק את הזמן שהולך לבית הכסא ואת הזמן ששוהה שם, אך את הזמן שחוזר משם לבאורה אין להחשיב, שהרי אז הוא כבר ראוי להתפלל, וסיים בצ"ע.

[ביה"ל ד"ה קורא כדרכו]

עַד מִפְטִיר שֶׁנִּקְרָא עִנְיָן אַחֵר[22].

22) וגם יכול לענות לחצי קדיש שלאחר הקריאה, כמו שכתב במשנ"ב לקמן (סי' רצב ס"ק ד) שהקדיש הוא על קריאת התורה.

[משנ"ב ס"ק יג]

הַטַּעַם עַל זֶה, עַיֵּן לְעֵיל בְּרִישׁ סִימָן ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה[23]**, וְגַם לִתְפִלַּת מִנְחָה וְעַרְבִית**[24] **צָרִיךְ נְטִילָה**[25].

23) וביאר שם (ס"ק א), שלענין **נטילת** ידים בשחרית נאמרו שני טעמים: א. להרא"ש הטעם הוא משום שידיו של אדם עסקניות, ואי אפשר שלא נגע בבשר המטונף בלילה. ב. להרשב"א הטעם הוא משום שלאחר השינה נעשה כבריה חדשה, וצריכים להודות לו שבראנו לשרתו, ולכן עלינו להתקדש וליטול ידינו מכלי, כמו כהן המקדש ידיו קודם עבודתו [וטעם נוסף משום רוח רעה ששורה על הידים], אלא שאם הסיח דעתו משמירת ידיו צריך ליטול ידיו שנית **לתפילת שחרית**, שמא נגע במקום הטנופת (**כמו שכתב** השו"ע להלן ס"ה ובמשנ"ב **ס"ק כד**).

24) ואם נטל ידיו למנחה ולא הסיח דעתו משמירתן, כתב לקמן (סי' רלג ס"ק טז) שאין צריך ליטול ידיו לתפילת מעריב.

25) **וליטול ידיו לתפילת מוסף**, כתב לקמן (סי' **רלג ס"ק יח**) **שכל זמן שנמצא בבית הכנסת מן הסתם לא הסיח דעתו**, ואין צריך ליטול. ולפי זה אם יצא קודם מוסף להפסקה לקידוש וכדו', צריך ליטול קודם מוסף, אלא אם כן יודע שלא הסיח דעתו משמירת ידיו.

[משנ"ב ס"ק יד]

וְאֵין הַנָּגוּב מְעַכֵּב בְּזֶה כְּמוֹ שֶׁמְּעַכֵּב בִּנְטִילָה לַאֲכִילָה[26].

26) אבל לענין עצם **הנטילה**, כתב לעיל (סי' ד ס"ק נז) שצריך ליטול [או לנקות כשאין מים, וכדלהלן] את כל היד בין מגבה ובין מתוכה עד הפרק, **ולא** רק את כף היד שבה רגילים להשתמש, ובדיעבד מספיק עד קשרי אצבעותיו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב

בִּיאוּרִים וּמוֹסָפִים

[משנ"ב ס"ק יז]

וְרוֹכֵב דֵּינוֹ כְּכָל זֶה כְּמְהַלֵּךְ כְּרַגְלָיו[27].

27) שנמדד לפי המרחק, אמנם בביה"ל לקמן (סי' קסג ס"א ד"ה ברחוק) כתב שכשנוסע יש לשער לפי חשבון הזמן של הליכה רגלית, וראה מה שכתבנו לעיל סי' צ ס"ק נב.

[משנ"ב ס"ק כ]

וְיִנָּקֶה כְּמֵידֵי דְּמָנֵק[28].

28) **והוא הדין שיכול לשפשף ידיו** באויזה בגד (כדלעיל סי' ד ס"ק נז), ודעת הגר"ח קניבסקי (שיח תפלה שער ב סי' ה בהגה"ה) שאף בבגדו יכול לשפשף.

[משנ"ב ס"ק כג]

שֶׁשָּׁיֵךְ הֶסֵּח הַדַּעַת בֵּין הַנְּטִילָה שֶׁל שַׁחֲרִית לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה[29].

29) ואם לומד קודם התפילה, אף שיודע שקודם הלימוד או באמצע נטל ידיו, בכל זאת מבואר בשו"ע לקמן (סי' רלג ס"ב, ובמשנ"ב שם ס"ק יח, ובשעה"צ שם ס"ק כג) שצריך ליטול ידיו שנית לתפילה, אך אם נטל ידיו לתפילה אלא שלומד תחילה, אין צריך ליטול ידיו שנית.

וכן אם נטל ידיו לאכילה ואכל, אפילו שלא הסיח דעתו משמירת ידיו, כתב במשנ"ב שם (ס"ק יט) שצריך ליטול ידיו שנית לתפילה. אמנם אם כיוון במפורש בנטילת הידים לסעודה גם על התפילה, דעת הגרש"ז אוירבך (אשי ישראל פ"ב הע' פט) שאין צריך ליטול ידיו שנית לתפילה.

ואם נטל ידיו למים אחרונים ומיד אחר כך רוצה להתפלל, הסתפק הדעת תורה (ס"ד) **אם מועיל לתפילה.**

[משנ"ב ס"ק כו]

וְדַוְקָא בְּסָתָם יָדַיִם מַקֵּל הַמְחַבֵּר[30].

30) **שדוקא אם יש לו מים מזומנים צריך ליטול, וכתב הגר"ח קניבסקי** (אשי ישראל פ"ב הע' קכב) שמ"מ גם אם המים אינם בבית הכנסת, מסתבר שצריך ללכת קצת עבור זה.

[משנ"ב ס"ק כח]

אֲבָל הוּא הַדִּין אִם נָגַע בְּתְפִלָּה גּוֹפָא[31].

31) ואם נגע בנעליו ביום כיפור, כתב לקמן (סי' תריד ס"ק יד) שיטול רק את המקום שנגע בנעליו. ולענין תשעה באב כתב (סי' תקנג ס"ק ו) שלא יגע בנעליו, כיון שאז יהיה צריך ליטול את ידיו, **ולא כתב שיטול רק במקום שנגע. ובשנגע במקומות המכוסים שבגופו ביום כיפור, כתב לקמן (סי' תריג ס"ק ו) שאפילו לא נגע בגופו אלא רק באצבע אחת יטול את כל ידו עד קשרי אצבעותיו.**

[משנ"ב ס"ק כט]

וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה[32].

32) שם (ס"ק סא) משמע שגם לכתחילה די בנקיון בעלמא כדי לברך וללמוד, **ורק כדי להסיר רוח רעה צריך מים, אולם הוסיף בשם השערי תשובה (ס"ק ל) שבזוהר מבואר שצריך דוקא ליטול ידיו במים, ולכן סיום שראוי להחמיר כשיש לו מים.**

וכשידיו מלוכלכות מזוהמת מאכל, כתב בשעה"צ (סי' קפא ס"ק לב) שצריך לקנחן קודם שמברך, ובשונה הלכות (סי"א) כתב שבמשנ"ב (שם ס"ק כג) משמע שדין זה הוא דוקא באיסטניס, אך בשעה"צ **משמע שאפילו אינו איסטניס, וסיים בשונה הלכות בצ"ע.**

[משנ"ב שם]

וְכֵן נִרְאֶה לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה[33] בְּרֶפֶשׁ[34].

33) ובטעם הדבר יש לבאר, שהפמ"ג (א"א ס"ק ג) כתב שבנגע בטיט ורפש יתכן שאין צריך לנקות כלל, ולעיל (סי' ד משב"ז ס"ק טו) כתב הפמ"ג שצריך נקיון, אך לא צריך מים, **וכן משמע במשנ"ב לעיל (שם ס"ק לח), ועל זה סיים המשנ"ב שנראה להחמיר לכתחילה** (שיח הלכה אות לח).

34) וכן בטיט, מבואר לעיל (סי' ד ס"ק לח) ולקמן (סי' תריג ס"ק ו) שיש להחמיר לכתחילה, אבל די לנקות רק את מקום הלכלוך.

[משנ"ב ס"ק ל]

וְהַגְרַ"א מַקֵּל בָּזֶה, וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי־תְּשׁוּבָה בְּשֵׁם מוֹר וּקְצִיעָה[35].

35) שאפשר להקל בצואת האף, אך בצואת האוזן כתב המור וקציעה (ד"ה ונ"ל) שצריך נטילה, שלא גרע מנגיעה בשאר המקומות המכוסים, אך החוטם אינו בגדר מקומות המכוסים, אכן בביאור הגר"א לא חילק ביניהם. והגראי"ל שטיינמן אמר בשם החזו"א (אעלה בתמר עמ' ט), שגם להגר"א שאין צריך נטילת ידים, היינו דוקא אם נגע במה שיצא החוצה, אבל אם מכניס ידו לתוך האוזן או האף, דינו כנוגע במקומות המכוסים שצריך נטילת ידים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב

קכו

בֵּאוּר הַגְּמָרָא

ז שם בגמרא לגרסת הרמב"ם ח שם ט משמעות הסימנים פרק ד מהלכות תפלה ושאר ראשונים. י תשובת הרמב"ן קע"ה ב שם ל תוספות כ"ו

(יז) הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְהַמַּיִם נִמְצָאִים לְפָנָיו, *אֲבָל [ז]אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר (יח) לַאֲחוֹרָיו לְמָקוֹם מַיִם, (יט) עַד (ו) מִיל חוֹזֵר, יוֹתֵר מִפְּנֵי אֵינוֹ חוֹזֵר. [ח]וְאִם מִתְיָרֵא שֶׁיִּעָבֵר (ז) (כ) זְמַן תְּפִלָּה, (כא) יִנָּקֶה יָדָיו (ח) בַּצְּרוֹר אוֹ בֶּעָפָר אוֹ בְּכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי (וְעַיֵּן לְקַמָּן (כב) סִימָן רלג): ה [ט]רָחַץ יָדָיו שַׁחֲרִית (כג) *וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, (כד) צְרִיכִים נְטִילָה (כה) לִתְפִלָּה אִם יֵשׁ לוֹ מַיִם, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם שׁוּם לְכְלוּךְ, וְלֹא יָבֹרַךְ. *וְאִם אֵין לוֹ מַיִם מְזֻמָּנִים (כו) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִטֹּל: הגה וְאֲפִלּוּ הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת וְנוֹטְלָן לִתְפִלָּה אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל נְטִילָה זוֹ: וְכֵן לְעִנְיַן סִימָן ו: ו (כז) [י]הָעוֹמֵד בִּתְפִלָּה (כח) וְנִזְכַּר שֶׁנָּגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף, דֵּי בְּנִקָּיוֹן עָפָר אוֹ צְרוֹרוֹת אוֹ מַחֲבָךְ יָדָיו בַּכֹּתֶל: ז [יא]מָקוֹם מְטֻנָּף הֵינוּ מְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּין בָּאָדָם לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִלְמוּלֵי זֵעָה, וְכֵן אִם חִכַּךְ רֹאשׁוֹ: הגה וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּאִם נָגַע בְּמָקוֹם שֶׁרָגִיל לְהִתְכַּסּוֹת אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה (כט) אוֹ עוֹסֵק (ט) בְּתוֹרָה (כל־בו), וְכֵן בְּצוֹאַת (ל) הָאָזֶן וְהָאַף, כִּי אִם עַל־יָדֵי (י) [יב]בֶּגֶד (מהרי"ל): ח (לא) [יג]הַמְשְׁתִּין, לֹא יִתְפַּלֵּל עַד (לב) שֶׁיִּשְׁהֶא

בֵּאוּר הֵיטֵב

עָלָיו וְכָתַב דְּהָא אִפְּשָׁר לְהַמְתִּין בְּשִׁיעוּר חֲדָשָׁה כְּמ"ש סי' סו ע"ש: (ו) מִיל. וּמִיל בִּכְלָל, ע"ת. וּפרי"ח פָּתַב דְּדַוְקָא פָּחוֹת מִמִּיל חוֹזֵר אֲבָל מִיל אֵינוֹ חוֹזֵר ע"ש: (ז) הַתְּפִלָּה. ט"ז הַקְשָׁה עָלָיו דִּלְדַעַת הָרי"ף צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַל הַמַּיִם אֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וְהֵיכִי אַהֲדַר מַיִּשְׁבִּי. וְעַיֵּן מַגֵּן־אַבְרָהָם: (ח) בַּצְּרוֹר. לֹא שָׁנָא אִם הֵם מְלֻכְלָכוֹת לֹא שָׁנָא שֶׁהֵסִיחַ דַּעְתּוֹ, טור, וְעַיֵּן מַגֵּן־אַבְרָהָם: (ט) בְּתוֹרָה. וּלכ"ע דְּי בִּנְקִיוֹן כְּעִלְמָא אִצְטְרִיךְ שִׁיּשׁ לוֹ מַיִם. מ"א: (י) בֶּגֶד. כְּתַב הַבַּאר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְקָנִי. וְיֵ"א פִּשְׁתָּן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְשָׁב־הַכֹּהֵן מ"ש בְּעִנְיַן זֶה: [י] בֶּגֶד. עבה"ט. וּבְמ"ב כְּתַב שֶׁבְּמוֹר וּקְצִיעָה מִקַּל וָחֹמֶר בְּנֶגִיעַת צוֹאַת הָאָף כִּי רְמִי לַהּ בְּרֵירִי, וְלֹא נֶהֱרָא, עכ"ל:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יז) יְצִטָּרֵךְ עַל־יָדֵי־זֶה לֵילֵךְ אַחַר־כָּךְ יְחִידִי, אוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל עַל־יָדֵי־זֶה לְהַגִּיעַ לְמָחוֹז חֶפְצוֹ בְּעוֹד יוֹם, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר כְּלָל: **(יז) הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ.** וְרוֹכֵב (יב) דִּינוֹ בְּכָל זֶה כְּמַהֲלֵךְ בְּרַגְלָיו[27]; גַּם אֵין חִלּוּק בֵּין דֶּרֶךְ רֵיעַ לְטוֹבָה, וְכָל זֶה דַּוְקָא (יג) כְּשֶׁיּוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁיִּמְצָא שָׁם מַיִם, אֲבָל בְּסָפֵק לֹא: **(יח) לַאֲחוֹרָיו.** וְכָל־שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב (יד) בְּבֵיתוֹ, דְּבָוַדַּאי חַיָּב לַחֲזֹר לְכַתְּחִלָּה אַחַר מַיִם (טו) אִם יוֹדֵעַ שֶׁיִּזְדַּמְּנוּ לוֹ כְּלָכְלוֹת: **(יט) עַד מִיל.** וְהָרְבֵּה (טז) פּוֹסְקִים סוֹבְרִין דְּמִיל עַצְמוֹ הִינוּ כְּיוֹתֵר מִמִּיל: **(כ) זְמַן תְּפִלָּה.** לְגַמְרֵי. וְאִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְפַּלְּלִים, וְאִם יַחֲזֹר אַחַר מַיִם יַעֲבֹר זְמַן תְּפִלַּת הַצִּבּוּר, כָּתַב הַב"ח, דְּאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁהוּת אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, וְיִנָּקֶה בְּמִידֵי דְּמִנַּקֵּי[28]: **(כא) יִנָּקֶה יָדָיו.** רוֹצֶה לוֹמַר, דְּאֵין לוֹ לַחֲזֹר אֲז אַחַר מַיִם שֶׁמָּא יַעֲבֹר הַזְּמַן; וְכָל־שֶׁכֵּן לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע (יז) דִּבְוַדַּאי אָסוּר לוֹ לְהַמְתִּין עַל מַיִם אִם יֵשׁ חֲשָׁשָׁא שֶׁמָּא יַעֲבֹר הַזְּמַן, אֶלָּא יְנַקֶּה וְיִקְרָא. וְיֵשׁ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שֶׁפּוֹבְרִין (יח) דִּבְקְרִיאַת שְׁמַע, תֵּכֶף מִשֶּׁהִגִּיעַ **הַתְּחִלַּת זְמַנָּהּ** אִם אֵין לוֹ מַיִם מְנַקֶּה וְיִקְרָא, וְלֹא יְמַתִּין עַל מַיִם: **(כב) סִימָן רלג.** דְּשָׁם מְבֹאָר זְמַן הַמִּנְחָה: **ה (כג) וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ.** רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁהִפְלִיג הַרְבֵּה (יט) בֵּין הַנְּטִילָה לְהַתְּפִלָּה עַד שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ. וְכָל־שֶׁכֵּן שִׁשִּׁיעוּר הֶסֵּח הַדַּעַת בֵּין (כ) הַנְּטִילָה שֶׁל שַׁחֲרִית לִתְפִלַּת **הַמִּנְחָה**[29]: **(כד) צְרִיכִים נְטִילָה.** הֵיכִין שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁמִירָתָן, יֵדָיו עִסְקָנִיוֹת הֵן וְשָׁמָּא נָגְעוּ בְּמָקוֹם הַטִּנּוֹפֶת: **(כה) לִתְפִלָּה.** אֲבָל לִתּוֹרָה (כא) וְלִבְרָכוֹת וְלִקְרִיאַת שְׁמַע, סְתָם יָדַיִם כְּשֵׁרוֹת הֵן. אֲבָל בְּסִימָן ד בְּתַב הַפְּרִי־מְגַדִּים דִּלְקְרִיאַת שְׁמַע פְּסוּלוֹת סְתָם יָדַיִם: **(כו) אֵין צָרִיךְ וְכוּ'.** וְאַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ (כב) לִנְקוֹת אוֹתָן בְּמִידֵי דְּמִנַּקֵּי, דְּדִלְמָא מָדְבַּק בּוֹ מְעַט צוֹאָה אוֹ זֵעָה עַל־יְדֵי הִנָּגְעָה בְּמָקוֹמוֹת הַמְכֻסִּין, וְיִתְקַנַּח עַל־יְדֵי הִנָּקְיוֹן. וְדַוְקָא בְּסְתָם יָדַיִם מִקַּל הַמְחַבֵּר[30], (כג) אֲבָל אִם נָגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף, וְכָל־שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָשָׂה צְרָכָיו, אַף בְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה צָרִיךְ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם: **ו (כד) הָעוֹמֵד בִּתְפִלָּה.** אֲבָל אִם (כד) עוֹמֵד בִּקְרִיאַת שְׁמַע אוֹ בִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה לַיְלָה וְלֹשֶׁל יָדָיו: **(כח) וְנִזְכַּר שֶׁנָּגַע.** נַקֵּט הָכָי, מִשּׁוּם דְּלִכְתְּחִלָּה אָסוּר לִגַּע בִּתְפִלָּה גּוּפָא וּכְדִלְקַמָּן, אֲבָל הוּא הַדִּין אִם נָגַע בִּתְפִלָּה גּוּפָא[31]: **ז (כט) אוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה.** וּכְדִיעֲבַד דֵּי בְּנִקָּיוֹן כְּעִלְמָא (כה) לְתוֹרָה וְלִבְרָכוֹת אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַיִם. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה[32]. וְאִם נָגַע (כו) בְּטִיט וְרֶפֶשׁ, אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה שָׁרֵי כָּךְ; אֲבָל לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ד כָּתַב הַפְּרִי־מְגַדִּים דְּצָרִיךְ לְנַקּוֹת מִתְּחִלָּה אַף לִדְבָרֵי־תוֹרָה, וְכֵן נִרְאֶה לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה[33] בְּרֶפֶשׁ[34]: **(ל) הָאָזֶן וְהָאַף.** וְהַגְּרִ"א מַקֵּל בְּזֶה, וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי־תְּשׁוּבָה בְּשֵׁם מוֹר וּקְצִיעָה[35]: **ח (לא) הַמְשְׁתִּין.** רוֹצֶה לוֹמַר (כו) בְּכְלִי, וְנִטַּל הַכְּלִי, וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא שֶׁאֵין אָסוּר לְהִתְפַּלֵּל מֵחֲמַת הַמַּיִם־רַגְלַיִם גּוּפָא: **(לב) שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי וְכוּ'.** וְאַחַר אַרְבַּע אַמּוֹת (כז) שֶׁעָרוּ חֲכָמִים שֶׁהַנִּיצוֹצוֹת שֶׁבְּאַפָּתוֹ כָּלִים בְּכַסּוּתוֹ:

בֵּאוּר הַלָּכָה

לְעֵיל סִימָן עו סָעִיף־קָטָן ג שָׁרְצָה לְמַשֵּׁשׁ דָּבָר, דְּדַוְקָא בְּנִגְּדוֹ מַמָּשׁ לִקְרוֹת וְלֹא הוּא בְּעַצְמוֹ, וְאִם־כֵּן לְפִי זֶה אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד חוֹזֵר וְקוֹרֵא מִשּׁוּם חֶסְרוֹן נְטִילָה, אֲבָל לֹא מִשְּׁמַע שָׁם כֵּן בְּרַמְב"ם שֶׁהוּא מִקּוֹר דִּין זֶה, עַיֵּן שָׁם, כֵּן נִרְאֶה לְעִנְיַּת דַּעְתּוֹ: * אֲבָל **אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר לְאַחוֹרָיו** וְכוּ'. וְיֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, פְּשִׁיטָ דְּדִינוֹ כְּמוֹ לְעִנְיַן נְטִילַת יָדַיִם דְּפָסַק הַחַיֵּי אָדָם דְּדִינוֹ כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו וְדֵי עַד מִיל, עַיֵּן שָׁם, דְּאַד מִינַּיְהוּ בְּנִקְרָא אִתְּמַר בְּעִנְיַן זֶה אִסְתְּרוֹנְהוּ, וְכֵמָה דִּינִין יִלְפִינַן לְעִנְיַן זֶה מִנְּטִילַת יָדַיִם לְעִנְיָנֵנוּ, עַיֵּן בְּדִבְרֵי־חֲמוּדוֹת בְּפֶרֶק הָיָה קוֹרֵא. וְכֵן מוּכָח בְּפֵרוּשָׁה, דְּרַק לְפִי דִּיעָה הַתּוֹסָפוֹת אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם בְּבֵיתוֹ אִם אֵין לוֹ, אֲבָל לְפִי דַּעַת הָרִי"ף וְהָרַמְב"ם, דְּפָסַק הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ כְּוָתֵיהוּ, גַּם בְּבַיִת מְחֻיָּב לַחֲזֹר אַחַר מַיִם וְדֵינוֹ כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו. וְדִבְרֵי הַפְּרִי־מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת־זָהָב בְּאוֹת ב שֶׁכָּתַב בְּאֹפֶן אַחֵר, דְּהַמְחַבֵּר דְּמִקַּל בְּרֹל"ג סָעִיף ב הוּא מִשּׁוּם דְּבְּבֵיתוֹ וּכְפַרְשָׁה, לֹא נֶהֱרָא, דְּאִם־כֵּן לֹא הָיָה לוֹ לִטְרֹחַ לַחֲזֹר לְאַחֲרָיו עַד מִיל בְּהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְהָא בָּהָא תְּלָיָא כַּמְבֹאָר בְּהַפְּרִישָׁה. גַּם בְּאוֹת ג בְּמִשְׁבְּצוֹת־זָהָב מַשְׁמַע שֶׁחָזַר מִזֶּה שֶׁכָּתַב דְּאִם בְּאֶמְצַע קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ בְּסוּקֵי דְזִמְרָה נִגַּע **בְּמָקוֹם מְטֻנָּף** צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחַר מַיִם הַמְּזֻמָּנִים בָּעִיר לְשֶׁל יָדַיִם, וּפְשִׁיטָ הוּא, מַשְׁמַע מִזֶּה דְּאֲפִלּוּ אִם אֵין מַיִם מְצוּיִים לְפָנָיו, כֵּיוָן שֶׁיָּדָיו מְלֻכְלָכוֹת וְיוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ מַיִם בָּעִיר, צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרֵיהֶן. אַךְ לְהֶפֶךְ קְשֶׁה לִי: אִם־כֵּן יִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם עַד מִיל, דְּהַפְּרִישָׁה לֹא כָּתַב קָלָא שְׁלוֹ דְּיבִיתוֹ רַק לְפִי שִׁיטַת הַתּוֹסָפוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמְחַבֵּר כְּהָרִי"ף וְהָרַמְב"ם, עַד מִיל הָיָה לוֹ לַחֲזֹר? וְאוּלַי דְּהַפְּרִי־מְגַדִּים עָשָׂה דֶּרֶךְ מְצוּעַ בֵּין אֵלּוּ הַדִּיעוֹת וְפָסַק דְּלְאַחַר מַיִם הַמְּזֻמָּנִים בָּעִיר יֵשׁ לוֹ לַחֲזֹר. וְאֵין הָעוֹלָם נוֹהֲגִין לְהַחְמִיר כָּזֶה כְּהַפְּרִי־מְגַדִּים לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע פְּסוּקֵי דְזִמְרָה וְלַחֲזֹר אַחַר מַיִם הַמְּזֻמָּנִים בָּעִיר, דְּעַל־פִּי־רֹב יָקֵטֶל עַל־יְדֵי־זֶה מִתְּפִלָּה בְּצִבּוּר, וּבְכָךְ הֵקֵלּוּ בָּזֶה הַב"ח וְהָאֲלִיָּה רַבָּה, וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף־קָטָן כ: * **וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ.** וְאִם לְכְלוּךְ יָדָיו בְּטִיט, לְדַעַת אֲבִי הָעֶזְרִי שֶׁהוּבָא בְּטוּר מַשְׁמַע דְּצָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו בְּמַיִם אִם יֵשׁ לוֹ, אֲבָל לְדַעַת הָרֹא"שׁ דְּפוֹסֵק דְּאֲפִלּוּ אִם נָגַע בְּמָקוֹם הַמְטֻנָּף דֵּי בְּנִקָּיוֹן אִם אֵין לוֹ מַיִם, אַפְשָׁר דְּלֹא אֶזְרִי הַגְּמָרָא בִּלְכְלוּךְ בְּטִיט, דְּשָׁם דֵּי תָּמִיד בְּנִקָּיוֹן. וְהַפְּרִי־מְגַדִּים לְעֵיל בְּסִימָן ד מַתְמִיר בְּיֵשׁ לוֹ מַיִם, וְלַעֲנִיּוּת דִּיעוֹת יֵשׁ לְעַיֵּן לְדַעַת הָרֹא"שׁ: * **וְאִם אֵין לוֹ מַיִם וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף־קָטָן כו, וְהוּא נוֹבֵעַ מִפֻּגַּן־אַבְרָהָם וְאֲלִיָּה רַבָּה וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וּלְפִי זֶה טָעַם הַמְחַבֵּר הוּא מִשּׁוּם דְּבְסָתָם יָדַיִם פּוֹסֵק כְּשִׁיטַת הַתּוֹסָפוֹת, דְּאֲפִלּוּ בְּשֶׁלֹּא יַעֲבֹר הַזְּמַן דֵּי בְּנִקָּיוֹן אִם אֵין לוֹ מַיִם, וְזֶה גַּם־כֵּן טַעַם הַמְּחַבֵּר בְּסִימָן רלג סָעִיף ב, עַיֵּן שָׁם, וּבָזֶה יוּסַר קֻשְׁיַּת הַט"ז שָׁם, כֵּן כָּתְבוּ הָרַבָּה אַחֲרוֹנִים. וּמִדִּבְרֵי הַגְּרִ"א בְּבֵאוּרוֹ מֻשְׁמָע, דְּבְאֵין לוֹ מַיִם סוֹמֵךְ הַמְחַבֵּר עַל שִׁיטַת הָרַי"ף דְּסָתָם יָדַיִם כְּשֵׁרִים לִתְפִלָּה, וּלְפִי זֶה אֲפִלּוּ נְקִיּוֹן לֹא צָרִיךְ, וְזֶה גַּם־כֵּן טַעַם הַמְּחַבֵּר בְּרֹל"ג סָעִיף ב לְעִנְיַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, עַיֵּן שָׁם בְּבֵאוּרוֹ. וְלֹא רְצִיתִי לְסַתֵּם כָּן מִשּׁוּם דְּהָרַבָּה אַחֲרוֹנִים מְפָרְשִׁים כְּהַפֻּגַּן־אַבְרָהָם וְאֲלִיָּה רַבָּה, וְעַל־כָּל־פָּנִים לְכַתְּחִלָּה עָלְמָא. לְדַעַת הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ בְּעָשָׂה עֲרָיוֹת אוֹ נָגַע בְּמָקוֹם הַמְטֻנָּף אֵין דֵּי בְּנִקָּיוֹן אַף בְּכִנְעָנָה, וְאֲפִלּוּ בְּאֵין לוֹ מַיִם מְזֻמָּנִים, כִּי אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם, וּלְדַעַת הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ בְּסָעִיף ה, וְלֹשֶׁלֹּא כְּדַעַת הַדִּבְרֵי־חֲמוּדוֹת דְּמִקַּל גַּם בָּזֶה בְּנִקָּיוֹן, וְכֵן כָּתַב הַפֻּגַּן־גִּבּוֹרִים דְּיֵאוֹת לְהַחְמִיר בָּזֶה: * **וְלָכֵן אָסוּר לִגַּע בִּמְקוֹמוֹת וְכוּ'.** וְאִם נָגַע,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יז) דִּבְרֵי־חֲמוּדוֹת: (יח) אֲלִיָּה רַבָּה: (יט) מוּכָח מֵהַטּוּר וְהָרַמְב"ם: (כ) דִּבְרֵי־חֲמוּדוֹת וּפְרִי חָדָשׁ וְתִגְרָ"א: (כא) עַיֵּן בֵּיתִ־יוֹסֵף: (כב) תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה וְרַ"ח וְעַיֵּן אֲלִיָּה רַבָּה: (כג) מוּכָח מֵחַיֵּי אָדָם וּשְׁ"א: (כד) פְּרִי־מְגַדִּים: (כה) אֲלִיָּה רַבָּה וּמֻגָּן־אַבְרָהָם בְּסָעִיף־קָטָן ג וְכֵן מַשְׁמַע בִּדְבְרֵי־חֲמוּדוֹת: (כו) פְּרִי־מְגַדִּים: (כז) אֲלִיָּה רַבָּה וּמֻגָּן־אַבְרָהָם בְּסִימָן זֶה וּבְרֹל"ג: (כח) פְּרִי־מְגַדִּים: (כט) אֲלִיָּה רַבָּה: (ל) פְּרִי־מְגַדִּים: (לא) אֲלִיָּה רַבָּה: (לב) אֲלִיָּה רַבָּה וְחַיֵּי אָדָם וְלֹא כְּדִבְרֵי־חֲמוּדוֹת, וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרִ"א בְּסִימָן זֶה וּבְרֹל"ג:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

מ ירושלמי שם
ג כְּבָא כתרא

כְּדֵי חִלּוּף אַרְבַּע אַמּוֹת, מִשּׁוּם נִיצוֹצוֹת. וְהַמִּתְפַּלֵּל לֹא (יפ) יַשְׁתִּין עַד שֶׁיִּשְׁהֶא (לג) כְּדֵי חִלּוּף אַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁכָּל אַרְבַּע אַמּוֹת תְּפִלָּתוֹ שְׁגוּרָה בְּפִיו וְרָחוֹשֵׁי מְרַחֲשִׁין שְׁפָוְתֵהּ: **ט** *״הֲרוֹקֵק, לֹא יִתְפַּלֵּל עַד שֶׁיִּשְׁהֶא אַרְבַּע אַמּוֹת. הַמִּתְפַּלֵּל, לֹא יָרֹק עַד שֶׁיִּשְׁהֶא אַרְבַּע אַמּוֹת. וְדַוְקָא (יפ) (לד) לְרַצּוֹנוֹ, אֲבָל אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ רֹק מֵאֵת (לה) *(וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן צז): **י** [1]טוֹב לִתֵּן צְדָקָה קֹדֶם (לו) תְּפִלָּה:

צג קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְשִׂחוֹת, וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א מברכות ל׳ ב שם ליב וְרַשׁ״י ג שם ל״א ד ירושלמי שם ה טור וב״י וּמִפִּי שֵׁם הַמְּקוֹבָּלִים וכמ״ש

א [א]יִשְׁהֶה (פ) (א) שָׁעָה אַחַת קֹדֶם שֶׁיָּקוּם לְהִתְפַּלֵּל כְּדֵי (ב) שֶׁיְּכַוֵּן לִבּוֹ לַמָּקוֹם, וְשָׁעָה אַחַת אַחַר הַתְּפִלָּה, שֶׁלֹּא תְּהֵא נִרְאֵית עָלָיו כְּמִשְׁאוֹי שֶׁמְּמַהֵר לָצֵאת מִמֶּנָּה: **ב** [ב]לֹא יַעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא (ג) בְּאֵימָה וְהַכְנָעָה, (ד) לֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ וּדְבָרִים בְּטֵלִים וְלֹא מִתּוֹךְ כַּעַס, אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, כְּגוֹן דִּבְרֵי תַּנְחוּמִין שֶׁל תּוֹרָה, סָמוּךְ לְגָאֳלַת מִצְרַיִם אוֹ סָמוּךְ לִ׳תְּהִלָּה לְדָוִד׳ שֶׁפָּתוּב בּוֹ ׳רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה׳, ׳שׁוֹמֵר ה׳ אֶת כָּל אֹהֲבָיו׳: **ג** [ג]אֵין עוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ דִּין וְלֹא מִתּוֹךְ הֶלֶכָה, שֶׁלֹּא יְהֵא לִבּוֹ טָרוּד בָּהּ, אֶלָּא מִתּוֹךְ הֶלֶכָה (ג) (ה) פְּסוּקָה: הִנֵּה וְהֵינוּ נַפְּי כְּמוֹ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, כִּי ׳פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב׳ (טור): **ד** [ד]הָעוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִבּוּר כְּעוֹסֵק בְּתוֹרָה דֻּמֵּי, פְּרוּשׁ, (ו) לְעִנְיַן לַעֲמֹד מִתּוֹכוֹ (ז) לְהִתְפַּלֵּל, שֶׁגַּם זוֹ שִׂמְחָה הִיא לוֹ שֶׁעוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִבּוּר. [ה]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּהֵינוּ (ז) לְעִנְיַן דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לִפְסֹק (ה) (ח) לְהִתְפַּלֵּל:

צד צָרִיךְ לְכַוֵּן נֶגֶד אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְדִין הָרוֹכֵב אוֹ יוֹשֵׁב בְּסְפִינָה. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א ברכות ל׳ ב רבנו יונה שם

א [א]בְּקוּמוֹ לְהִתְפַּלֵּל, אִם הָיָה עוֹמֵד (א) בְּחוּץ לָאָרֶץ יַחֲזִיר פָּנָיו (ב) כְּנֶגֶד אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, (ג) [ב]וְיִכַּוֵּן גַּם

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ה] לְהִתְפַּלֵּל. עבה״ט, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי־תְּשׁוּבָה לְעֵיל סִימָן עא מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה:

בְּאֵר הֵיטֵב

אסור נ״ל, וְלֹא יָדַעְתִּי מִנַּ״ל, וּכְהַרְיָא כְּתֵב הַמ״א בְּסִימָן צד ס״ק ד וּבְמַרְדְּכַי שָׁלוּבְשִׁין פאצילו״ס מֻתָּר ע״ש: (יפ) יַשְׁתִּין. אֲבָל מֻתָּר לְהִשְׁתִּין בְּמָקוֹם שֶׁהִתְפַּלֵּל. מ״א:

שֶׁהִתְפַּלֵּל. ומ״מ מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁלֹּא לְהַשְׁתִּין בְּתוֹךְ ד״א שֶׁל תְּפִלָּה. מַגִּלָּה דף כו. מ״א: (יג) לְרַצּוֹנוֹ. פי׳ מִי שֶׁרוֹקֵק מֻתָּמַת טְיוּל. חַרא״ש:

(פ) שָׁעָה א׳. הרי״ף הוֹכִיחַ מִגְּמָרָא דְּאַע״ג דְּבְכָל מָקוֹם דְּקָאָמְרִינַן שָׁעָה פי׳ שָׁעָה מִמָּעַט, הָכָא פי׳ שָׁעָה א׳ מ״ב שָׁעוֹת בְּיוֹם. וּמִיהוּ וְהוֹא לַחֲסִידִים, וְלִשְׁאָר עָם דַּי בְּשָׁעָה מוּעֶטֶת, מָרְדְּכַי. הָאַר״י ז״ל הָיָה מִתְפַּלֵּל תּוֹךְ הַסֵּפֶר כְּדֵי שֶׁיִּכָּוֵן מֵאֵת, וְהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהָאָדָם מֻרְגָּשׁ בְּנַפְשׁוֹ, מ״א: (ג) פְּסוּקָה. דְּהֵינוּ שֶׁלֹּא יַעֲסֹק בְּפִלְפּוּל קֹדֶם הַתְּפִלָּה, אֲבָל אִם עָסַק בְּפִלְפּוּל וְהִתְחִילוּ הַצִּבּוּר לְהִתְפַּלֵּל יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, וּבְקֶרֶת הָאִידָּנָא שֶׁאֵין מְכַוְּנִין כ״כ, מ״א: (ד) לְהִתְפַּלֵּל. ג״ל דְּוַקָא בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ טָרְדָּה הַרְבֵּה אֲבָל דָּבָר הַרְבֵּה כְּגוֹן זֶה הוּא הֶכְרֵחַ לְהַפְסִיק, מ״א: (ה) לְהִתְפַּלֵּל. וא״צ לְהַתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם כְּיוֹן דְּכְשֶׁעָת חוֹבָתוֹ הָיָה פָּטוּר מִן הַדִּין, מ״א וּדְרִשָׁה בי״ד סִימָן שמא וּדְלֹא כט״ז בְּסִימָן קח סָעִיף־קָטָן א ע״ש:

בְּאוּר הֲלָכָה

מָחַר בְּחַרְחוּר[36]. אַשְׁל־אַבְרָהָם לְקַמָּן קנח סָעִיף־קָטָן ט וְחַדּוּשִׁי ר׳ עֲקִיבָא אִיגֶר: * **הָרוֹקֵק וְכוּ׳**. **וְדַוְקָא וְכוּ׳**. עַיֵּן בְּחַיֵּי־אָדָם דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּהָאי ״דַּוְקָא״ קַאֵי גַּם־כֵּן אֲרִישָׁא, וְלֹא נְהִירָא, וּבְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה גַּם־כֵּן לֹא נִזְכַּר הַקַּלָּא דִּנְזְדַּמֵּן רַק אִרּוּקֵק אַחַר הַתְּפִלָּה: * **וְעַיֵּן בְּסִימָן צז**. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וּבְאֵלֶּה רַבָּה מִסְתַּפֵּק דְּאֶפְשָׁר תֵּכֶף לְאַחַר הַתְּפִלָּה חֲמִירָא טְפֵי וְאָסוּר בְּכָל גָּוְנֵי עַד שֶׁיִּשְׁהֶא, דְּהָנָה לֹא שֵׁךְ הַשֵּׁעָם מְשׁוּם טָרְדַּת הַלֵּב, וּמִפְּתִימַת לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ מִשְׁמַע לְהֵקֶל בָּזֶה כְּהַתַּלְמִידֵי־רַבֵּנוּ־יוֹנָה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(לג) כְּדֵי חִלּוּף. רוֹצֶה לוֹמַר, הַזְּמַן שֶׁל חִלּוּף אַרְבַּע אַמּוֹת, (כט) אֲבָל לְאַחַר שֶׁשָּׁהָא שִׁעוּר זֶה מֻתָּר לְהַשְׁתִּין אַף בַּמָּקוֹם שֶׁהִתְפַּלֵּל; וּמִכָּל מָקוֹם, מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁלֹּא לְהַשְׁתִּין בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל תְּפִלָּה. (ל) כָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תתכח, שֶׁאֵין לְהַשְׁתִּין אוֹ לָרֹק בְּמָקוֹם שֶׁכִּסָּה דַּם חַיָּה וְעוֹף בִּבְרָכָה בְּעוֹד שֶׁהַדָּם מְכַסֶּה: **ט (לד) לְרַצּוֹנוֹ**. פָּרוּשׁ, מִי שֶׁרוֹקֵק מֵחֲמַת טִיּוּל [הרא״ש]: **(לה) וְעַיֵּן בְּסִימָן צז**. רוֹצֶה לוֹמַר, דִּלְפָעָמִים מֻתָּר אַף בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה[37]: **י (לו) תְּפִלָּה**. דִּכְתִיב ״אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ״. (לז) וּבְאֵיזֶה קְהִלּוֹת קְדוֹשׁוֹת נִתְקַן הַמִּנְהָג לִתֵּן צְדָקָה[38] כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהַפָּסוּק ״וְהֶעְשֵׁר וְכוּ׳ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל״[39], וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לְקַבֵּץ צְדָקָה בְּעֵת קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְהוּא שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן[40], הַמְבַטְּלִין עַל־יְדֵי־זֶה מִלִּשְׁמֹעַ קְרִיאַת הַתּוֹרָה וַעֲנִיַּת ״בָּרְכוּ אֶת ה׳״ וְכוּ׳:

א (א) שָׁעָה אַחַת. מִלְּמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה הוֹכִיחוּ מִגְּמָרָא, דְּאַף־עַל־גַּב דִּבְכָל מָקוֹם דְּאָמְרִינַן שָׁעָה פִּרוּשׁוֹ שָׁעָה מוּעֶטֶת, הָכָא פֵּרוּשׁוֹ שָׁעָה אַחַת מִי״ב שָׁעוֹת בְּיוֹם. (פ) וּמִיהוּ, זֶה לַחֲסִידִים, וְלִשְׁאָר עָם דַּי בְּשָׁעָה מוּעֶטֶת שֶׁיִּשְׁהֶא קֹדֶם שֶׁיִּתְחִיל, שֶׁהוּא כְּדֵי חִלּוּף שְׁמוֹנָה טְפָחִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן צ סוֹף סָעִיף כ, עַיֵּן שָׁם[1]; כָּתַב בְּסֵדֶר־הַיּוֹם: אִם יָכוֹל לְהִתְעַכֵּב עַד שֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר עֶשְׂרָה בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, טוֹב לוֹ, עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ[2]; גַּם כִּי הַיְשִׁיבָה בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת הוּא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ: **(ב) שֶׁיְּכַוֵּן**. הָאַר״י ז״ל הָיָה מִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר[3] כְּדֵי שֶׁיְּכַוֵּן מֵאֵת[4], **(ג) בְּאֵימָה וְהַכְנָעָה**. שֶׁנֶּאֱמַר ״עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּיִרְאָה״, הֵינוּ: הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא לָנוּ בַּמָּקוֹם עֲבוֹדָה עֲשׂוּ אוֹתָהּ בְּיִרְאָה: **(ד) לֹא מִתּוֹךְ וְכוּ׳**. רוֹצֶה לוֹמַר, דְּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁאֵין עוֹמְדִים אֶלָּא מִתּוֹךְ אֵימָה וְהַכְנָעָה, אֲבָל בְּיָמִין דְּאֵין כָּל אֶחָד יָכוֹל לְזַהֵר לְהַכְנִיס בְּלִבּוֹ הַכְנָעָה וְאֵימָה, עַל־כָּל־פָּנִים לֹא יִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שְׂחוֹק אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה[6] [ב״ח וא״ר]: **ג (ה) פְּסוּקָה**. (ד) שֶׁאֵין בְּהּ עִיּוּן וְלֹא מַחֲלֹקֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְרַד עַל־יְדֵי־זֶה בִּתְפִלָּה[7]. וּמִכָּל מָקוֹם (ה) אִם עָסַק בִּפְלִפּוּל־הֲלָכָה וְהִתְחִילוּ הַצִּבּוּר לְהִתְפַּלֵּל, יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, וּבִקְרִיאַת עֶכְשָׁו שֶׁאֵין מְכַוְּנִים כָּל־כָּךְ בִּתְפִלָּה, וְלֹא הִזְהִירוּ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יַעֲסֹק בְּפִלְפּוּל קֹדֶם הַתְּפִלָּה: **ד (ו) לְעִנְיַן לַעֲמֹד**. וּבִלְבַד (ו) שֶׁיִּהְא דּוֹמֶה לְהֲלָכָה פְּסוּקָה, שֶׁלֹּא יִהְא בָּהּ הֶבֶר שֶׁל טִרְדָּה. (ז) וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְבַטֵּל תְּפִלַּת הַצִּבּוּר מִשּׁוּם זֶה, וְכָל־שֶׁכֵּן אִם מִתְיָרֵא שֶׁיַּעֲבֹר הַזְּמַן דְּרַשְׁאִי לְהִתְפַּלֵּל: **(ז) לְעִנְיַן וְכוּ׳**. וְכֵן פָּסְקוּ הָאַחֲרוֹנִים: **(ח) לְהִתְפַּלֵּל**[8]. (ח) וַאֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה, אִם אֵין שָׁם מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל אֶלָּא הוּא[9]. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ע׳.

(ט) וְאֵין צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם בְּשִׁבְיל תַּשְׁלוּמֵי שַׁחֲרִית[10], שְׁכֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעַת חוֹבָתוֹ הָיָה פָּטוּר מִמֶּנָּה מִן הַדִּין אֵין צָרִיךְ לְתַשְׁלוּמִין כְּלָל[11]:

א (א) בְּחוּץ לָאָרֶץ וְכוּ׳. פָּרוּשׁ: (פ) כְּשֶׁעוֹמֵד בְּחוּץ לָאָרֶץ לְמִזְרָחָהּ שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יִכַּוֵּן פָּנָיו לְמַעֲרָב, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁעוֹמֵד מִצַּד מַעֲרָב, כְּמוֹ בְּמִרְדְּכַי שֶׁלָּנוּ, יַהֲפֹךְ פָּנָיו לְמִזְרָח, וְכֵן בְּכָל הָרוּחוֹת; וְכֵן הַבָּאוּר בָּמֶה שֶׁכָּתַב לְקַמָּן: הָיָה עוֹמֵד בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יַחֲזִיר פָּנָיו וְכוּ׳, הָיָה עוֹמֵד בירושלים יַחֲזִיר פָּנָיו וְכוּ׳: **(ב) כְּנֶגֶד אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳**. שֶׁנֶּאֱמַר ״וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם״ **(ג) וְיִכַּוֵּן וְכוּ׳**. רוֹצֶה לוֹמַר, (כ) יְכַוֵּן לִבּוֹ אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַחֲזִיר פָּנָיו נֶגְדָּם, וְרוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁיַּחְשֹׁב בְּלִבּוֹ וְרַעְיוֹנוֹ כְּאִלּוּ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כט) מגן־אברהם: (ל) מליה רבה: (לא) פרי־מגדים: (פ) מגן־אברהם: (ב) פרי־מגדים: (ג) מגן־אברהם: (ד) דרכי־משה ופרי־מגדים: (ה) מגן־אברהם: (ו) מגן־אברהם ופרי־מגדים: (ז) פרי־מגדים: (ח) כל האחרונים: (ט) מגן־אברהם ודרישה בירורה־דעה שמ״א ונקודות־הכסף רש״א, דלא כט״ז לקמן בסימן קח[12]: (י) פרישה: (כ) פרישה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב צג צד

בִּיאוּרִים וּמוֹסָפִים

[ביה"ל ד"ה ולקן]

וְאִם נִגַּע, מַהֵר בְּהֶרְהוּר[36].

36) וכמו שכתב במשנ"ב לעיל סי' פה ס"ק טו, ובביה"ל סי' סב ס"ד ד"ה ואף. ולענות אמן, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ו) בשם הא"א (בוטשאטש) והחזו"א (דינים והנהגות פ"ד אות כט) שמותר לענות.

ולפסוק דין בלי לומר את טעמו, כתב הרמ"א לעיל (סי' פה ס"ב) שבמקום שמותר להרהר בדברי תורה מותר לפסוק דין, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק טז) שנחשב רק כהרהור כיון שאת טעם הפסק חושב בלבו.

ולצאת בברכה מאחר מדין "שומע כעונה", כתב לעיל (סי' עה ס"ק כט) לענין לצאת ידי חובה כשהשומע בלא בגדים, שאינו יכול, כיון שהוא עצמו אינו יכול לברך בזמן זה, ואם כן הוא הדין כשנגע במקומות המכוסים. וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ו, ובסי' פד ס"ק ז ובביה"ל סי' סב שם.

[משנ"ב ס"ק לה]

דִּלְפָעָמִים מָהֵר אַף בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה[37].

37) וכמו שכתב שם (ס"ק ד), שבאופן שמצטער מזה ומטרידו בתפילתו, מותר.

[משנ"ב ס"ק לו]

נִתְקַן הַמְנַהֵג לִתֵּן צְדָקָה[38] כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהַפָּסוּק "וְהָעֹשֶׁר וְכוּ' וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל"[39]. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לְקַבֵּץ צְדָקָה בְּעֵת קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְהוּא שֶׁלֹּא בַּהֶגֶן[40].

38) וכשאין עני או קופת צדקה לפניו, כתב האי"ר (ס"ק יב) שיש להפריש כסף לצדקה וישאירנו בביסו. ובגדר של נתינת צדקה קודם התפילה, כתב הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב הע' 27) שהוא לאו דוקא נתינה לעני, אלא הוא הדין הלוואת מעות לחבירו או כל מעשה חסד.

39) ולעיל (סי' נא ס"ק יט) כתב, שהאר"י ז"ל כשאמר "ואתה מושל בכל" נתן צדקה בעמידה.

40) וגם בחזרת הש"ץ, כתב לקמן (סי' תקסו ס"ק יב, וכן הוא בכף החיים שם ס"ק טו) שלא להכריז לתת צדקה וגם שלא לאוספה אז. והבן איש חי (שנה א פ' וארא אות יג) והכף החיים (סי' סג ס"ק כו) כתבו, שבשעה שקורא קריאת שמע לא יאסוף צדקה, שהרי אינו מתרכז במה שקורא.

ולתת צדקה באמצע התפילה וקריאת התורה, כתב הגר"ח קניבסקי (דרך אמונה מתנות עניים פ"י ציה"ל ס"ק צו) שיתכן שאין אז חיוב לתת צדקה, משום ש'העוסק במצוה פטור מן המצוה', והוסיף (אשי ישראל פ"כ הע' פג) שאם רוצה לתת צדקה מותר לתת אף בפרשה הראשונה של קריאת שמע. וראה מה שכתבנו לעיל סי' סג ס"ק יז.

סִימָן צג

קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְשַׁהוֹת

[משנ"ב ס"ק א]

כָּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן צ סוֹף סָעִיף כ, עַיֵּן שָׁם[1] וכו', עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר עֲשָׂרָה בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, טוֹב לוֹ, עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ[2].

1) ושם (ס"ק סב) ביאר ששוהה כדי שתתיישב דעתו עליו ויתפלל בכוונה, שאם יתפלל תיכף כשנכנס אין דעתו מיושבת עדיין, והערוך השלחן (ס"ד) הוסיף, ששוהה קודם כל סדר התפילה בשתיקה והתבוננות בליבו להבין לפני מי הוא מכין עצמו להתפלל.

2) ושם כתב, שהיינו כדי שהוא לא יהיה הגורם להסתלקות השכינה הנמצאת כשיש עשרה.

[משנ"ב ס"ק ב]

הָאַר"י ז"ל הָיָה מִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר[3] כְּדֵי שֶׁיִּכַּוֵּן מְאֹד[4] וכו', וְהַכֹּל לְפִי מָה שֶׁמַּרְגִּישׁ הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ[5].

3) וגם לחזרת הש"ץ, כתב לקמן (סי' צו ס"ק ט) שנכון להקשיב מתוך סידור, ולקמן (סי' קכד ס"ק כו) הוסיף בשם השל"ה, שיש שמשימים הסידור בפניהם בשעת חזרת הש"ץ ועיניהם וליבם שם שלא יראו החוצה, ואז מכוונים על כל מילה ומילה.

4) ולעיל (סי' נג ס"ק פז) כתב שנכון שיתפלל היחיד מתוך סידור, וכל שכן השליח ציבור, שאימת הציבור עליו. ובספרו שם עולם [בהשמטות שבסוף הספר] כתב שראשון לכל צריך שיתפלל מתוך סידור, ועל כל פנים תפילת שמונה עשרה. ורמז לזה כתב בספר אבן שלמה (פ"ט הע' ב) בשם הגר"א על הפסוק "ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה" (אסתר ט כה), שהכוונה שיתפלל מתוך הספר ואז ישובו מחשבותיו הרעות.

5) ולעיל (סי' צא ס"ק ו) ולקמן (סי' צה ס"ק ה), ובביה"ל שם ס"ב ד"ה צריך) מבואר שיש מעלה להתפלל בעינים עצומות. והמחזיק ברכה (סי' צו ס"ק ב) והשערי תשובה (שם ס"ק ב) והכף החיים (סי' צה ס"ק י) כתבו שבספר הכוונות כתוב שהאר"י ז"ל היה מתפלל תפילת שמונה עשרה בעינים סגורות, וכתב המחזיק ברכה שכל אדם ישער בעצמו איך יוכל לכוון יותר בתפילה.

ולענין תפילות שבת, כתב השערי תשובה (סי' רסז סוף ס"ק ב) בשם האר"י ז"ל, שאין להתפלל בעינים עצומות, וטוב להתפלל מתוך סידור.

[משנ"ב ס"ק ד]

לֹא יִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שְׂחוֹק אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה[6].

6) וכן כתב לקמן (סי' צח ס"ק ה) שלא יתפלל כשאין דעתו מיושבת עליו מחמת איזה צער או כעס או מפני טורח הדרך. והספר חסידים (סי' יח) כתב שאותם העומדים בתפילה ומראים עצמם כעייפים, עליהם הכתוב אומר "ולא אתי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" (ישעיה מג כב), והוסיף, ששורש התפילה שמחה לב בהקב"ה, שנאמר "התהללו בשם קדשו ישמח לב מבקשי ה'" (תהלים קה ג).

[משנ"ב ס"ק ה]

כְּדַי שֶׁלֹּא יִטְרַד עַל־יְדֵי־זֶה בַּתְּפִלָּה[7].

7) ולהיכנס לבית המרחץ מתוך הלכה שאינה פסוקה, כתב הרמ"א (יו"ד סי' רמו סכ"ו) שמותר, ולא חוששים שמא ימשיך להרהר בהלכה זו בתוך בית המרחץ. וראה מה שכתבנו לעיל סי' פה ס"ק ח.

[משנ"ב ס"ק ח]

לְהִתְפַּלֵּל[8] וכו', אִם אֵין שָׁם מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל אֶלָּא הוּא[9].

8) ורופא או אחות וכדו' שעסוקים בטיפול בחולה, כתב הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם או"ח סי' לח ס"ק ו) שאם החולה זקוק עכשיו לטיפולם, פטורים מקריאת שמע ותפילה, ואסור להם להפסיק את הטיפול, אך כשאין הטיפול נחוץ ברגע זה ויכולים להפסיק בלי טירחא, יפסיקו כדי לקרוא קריאת שמע ולהתפלל, ויחזרו לטיפולם. ודעת הגר"נ קרליץ (חוט שני יום טוב וחול

המשך במילואים עמוד 25

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com